

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.
- NB3 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 64 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – De millenniumdoelen

---

1 maximumscore 1

Een juist argument is:

Het percentage inwoners dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft geeft aan welk deel van de bevolking in extreme armoede leeft, terwijl het bnp per inwoner slechts een gemiddelde geeft.

2 maximumscore 2

- groep a: door burgeroorlog / een slecht functionerende overheid / politiek isolement (zijn de gegevens van deze landen niet beschikbaar) 1
- groep b: Deze landen zijn zo rijk dat er (nagenoeg) geen mensen wonen die minder dan \$ 1,25 per dag te besteden hebben (zodat de gegevens van deze landen niet zijn verzameld) 1

3 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de oppervlakte/grootte van landen op de kaart wordt bepaald door het aantal mensen dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Juiste argumenten zijn:

- In Afrika heerst armoede onder een groter percentage van de bevolking dan in Azië.
- In Azië is al langer sprake van (snelle) economische groei dan in Afrika (zodat te verwachten valt dat het aantal mensen dat minder dan \$ 1,25 per dag te besteden heeft in Azië op korte termijn meer zal afnemen dan in Afrika).
- In Afrika is het geboorteoverschot groter / het geboortecijfer hoger dan in Azië.

per juist argument

1

Opgave 2 – Handelsverkeer in een globaliserende wereld

---

5 maximumscore 2

stelling a: waar

stelling b: niet waar

stelling c: niet waar

indien drie antwoorden juist

2

indien twee antwoorden juist

1

indien één of geen antwoord juist

0

6 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- In West-Europa is de economische integratie relatief verder gevorderd / is meer vrij transport van goederen tussen landen mogelijk dan in Azië en Oceanië
- zodat in West-Europa een groter deel van het handelsverkeer binnen de eigen regio plaatsvindt

1

1

7 maximumscore 3

- De pijlen die beide regio's uitgaan, zijn dikker dan de pijlen die de regio's binnenkomen / Voor beide regio's geldt dat de waarde van de export groter is dan de waarde van de import
- de regio Azië en Oceanië: industrieproducten
- de regio Midden-Oosten: fossiele brandstoffen

1

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Juiste bedrijfsonderdelen zijn: <ul style="list-style-type: none"> – onderzoek en ontwikkeling (R&D) – administratieve afdelingen/boekhouding – distributie/marketing • Juiste redenen zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Er is in die landen inmiddels wel voldoende hooggeschoold personeel dat deze werkzaamheden kan doen en zo'n twintig jaar geleden nog niet. – Door ontwikkelingen in de communicatietechnologie is het tegenwoordig makkelijker om contact te houden met bedrijfsonderdelen in het moederland/andere landen dan zo'n twintig jaar geleden. 	<p>1</p> <p>2</p>

Opmerking

Voor iedere juiste reden 1 scorepunt toekennen.

Aarde

Opgave 3 – De Dolomieten

---

9 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- door de botsing van twee (continentale) platen 1
- de tussenliggende zeebodem met de daarop gelegen koraalriffen / het daarop gelegen (sediment)gesteente omhoog is gedrukt 1

10 maximumscore 2

Juiste beschrijvingen zijn:

- Door het bevriezen en ontdooien van water in scheurtjes wordt het gesteente uit elkaar gedrukt 1
- Door het overdag opwarmen en 's nachts weer afkoelen van het gesteente / door temperatuurswisselingen treden er spanningen in het gesteente op waardoor er barsten ontstaan / het gesteente verbrokkelt 1

11 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- In het voorjaar smelt veel sneeuw (oorzaak) 1
- waardoor de bodem verzadigd raakt met water (en gaat glijden) / het vele water dat langs de steile hellingen naar beneden stroomt veel bodemmateriaal kan transporteren (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 2 Uit de beschrijving moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • in de Alpen door verwerking/erosie veel materiaal wordt losgemaakt • dat vervolgens (door rivieren) wordt gesedimenteerd/afgezet in de Powlakte 	1 1

Opgave 4 – Landdegradatie in Turkije

13	maximumscore 2 De juiste aanwijzingen zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het is een kaal landschap • Er zijn veel geulen zichtbaar 	1 1
14	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • dit deel van Turkije begrensd wordt door gebergten (oorzaak) • waardoor de neerslag afkomstig van zee wordt tegengehouden / de lucht daalt (zodat er geen condensatie plaatsvindt) (gevolg) 	1 1
	<i>Opmerking</i> <i>Een antwoord waarin de landinwaartse ligging in combinatie met het geringe reliëf wordt genoemd mag goed gerekend worden.</i>	
15	maximumscore 2 Uit de beschrijving moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • na irrigatie het water aan het oppervlak kan verdampen • waarbij zouten achterblijven / verzilting kan optreden 	1 1
16	maximumscore 2 Een juiste uitleg is:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Door ontbossing wordt het water niet meer goed vastgehouden (oorzaak) • waardoor (bij hevige regenval) het water versneld afstroomt naar de rivieren / er meer water afstroomt naar de rivieren (gevolg) 	1 1

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – De Grasbergmijn in Papua

---

17 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- Buitenlandse bedrijven beschikken over meer (technische) kennis om de mijn te exploiteren dan Indonesische bedrijven.
- Buitenlandse bedrijven hebben meer kapitaal tot hun beschikking dan Indonesische bedrijven.

per juiste reden

1

18 maximumscore 2

Juiste antwoorden zijn:

- Mondiale schaal: de ertswinning wordt uitgevoerd door een bedrijf uit een centrumland, terwijl de periferie (Indonesië) de grondstoffen levert / de gevolgen van de ertswinning worden afgewenteld op de periferie.
- Nationale schaal: het centrum (de regering in Jakarta) neemt de beslissing over de ertswinning, terwijl de gevolgen van de ertswinning worden afgewenteld op de periferie (Papua).
- Regionale schaal: door de investeringen door Freeport-McMoRan zijn Tembagapura en Timika uitgegroeid tot regionale centra, terwijl de rest van Papua daarbij achterblijft.

per juiste combinatie van ruimtelijke schaal en omschrijving van de centrum-periferieverhouding

1

19 maximumscore 2

Juiste gegevens zijn:

- Indonesië heeft geen meerderheidsbelang in de mijn (en ontvangt daardoor een kleiner deel van de winsten die in de mijn worden gemaakt).
- Er vindt geen exportvalorisatie plaats. / Het kopererts wordt elders omgesmolten (en bewerkt).
- De aanwezigheid van de mijn leidt tot weinig werkgelegenheid voor de oorspronkelijke bevolking.

per juist gegeven

1

Vraag	Antwoord	Scores
20	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Een juist argument vóór de stelling is: Door de bouw van voorzieningen als scholen en een ziekenhuis kunnen de levensomstandigheden van de Papoea's verbeteren (waardoor het verschil in levensomstandigheden tussen Papua en de rest van Indonesië kleiner wordt). 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Een juist argument tegen de stelling is: De winsten van de ertswinning zullen meer naar Java dan naar Papua afvloeien (waardoor het verschil in welvaart tussen Java en Papua toeneemt). 	1

Opgave 6 – Platentektoniek in Indonesië

21	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> het type plaatgrens: divergent 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Bij dit type plaatgrens treedt het minste drukopbouw op / vindt het minste wrijving plaats 	1
22	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> op Kalimantan/Borneo 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Dit eiland ligt ver verwijderd van plaatgrenzen/breuklijnen 	1
23	maximumscore 2	
	Een juiste uitleg is:	
	<ul style="list-style-type: none"> In het noorden van Sulawesi vindt subductie plaats en in andere delen van het eiland niet (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> waardoor in het noorden magma opstijgt richting het aardoppervlak en in andere delen van het eiland niet (gevolg) 	1
24	maximumscore 2	
	Een juiste uitleg is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Bij de eilanden is de onderduikende plaat nog minder diep weggedoken dan bij Sumatra (oorzaak) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> waardoor deze plaat bij de eilanden nog niet en bij Sumatra wel voldoende gesmolten is om magmastromen richting het aardoppervlak te veroorzaken (gevolg) 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Wateroverlast in de Achterhoek

- 25 maximumscore 2**
De juiste oorzaken zijn:
- de grote verdamping / de hoge temperatuur 1
  - de aanwezigheid van veel plantengroei / de grote interceptie 1
- 26 maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- door verstening van het oppervlak de vertragingstijd korter werd / het water minder werd vastgehouden in het stroomgebied (oorzaak) 1
  - waardoor het regiem onregelmatiger werd (gevolg) 1
- 27 maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- het gebied ten oosten van Lichtenvoorde hoger ligt / ten oosten van Lichtenvoorde een heuvel ligt (oorzaak) 1
  - waardoor het gebied (via beken) afwatert richting Lichtenvoorde (gevolg) 1
- 28 maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
- het water door deze maatregelen langer wordt vastgehouden / tijdelijk wordt geborgen (oorzaak) 1
  - waardoor minder water in een keer naar Lichtenvoorde stroomt (gevolg) 1

Opgave 8 – Wonen en winkelen in de binnenstad van Venlo

- 29 maximumscore 1**
Roermond
- 30 maximumscore 1**
de ligging in de binnenstad van Venlo

Vraag	Antwoord	Scores
31	maximumscore 2 Een juiste redenering is:	
	• Een gevarieerder woningaanbod zal ook leiden tot meer variatie in de bewonerssamenstelling	1
	• zodat problemen die te maken hebben met de concentratie van economisch zwakkeren / probleemgezinnen verminderen	1
32	maximumscore 4	
	• Juiste veranderingen zijn:	3
	– De Maasboulevard verandert van een doorgaande weg in een voetgangersgebied.	
	– De parkeerplaats aan de rivier verandert in een parkachtige omgeving.	
	– Dicht bij de Maas komt ruimte voor horecagelegenheden.	
	– Er worden doorgangen in de bebouwing gemaakt (zodat de Maas vanuit de wijk makkelijker te bereiken is).	
	<i>Opmerking</i> <i>Voor iedere juiste verandering 1 scorepunt toekennen, met een maximum van 3 scorepunten.</i>	
	• Deze veranderingen samen maken van het gebied aan de Maas een geschikte ontmoetingsplek	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 23 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 en 2 vrij naar: www.millenniumdoelenatlas.nl

Opgave 3

bron 1 bron: Cito

Opgave 4

bron 1 bron: Ministry of Environment and Forestry of Turkey, Turkish National Action Program on Combating Desertification, Ankara, 2006

bron 2 vrij naar: <http://www.unccd.int/actionprogrammes>

Opgave 5

bron 1 vrij naar: <http://www.infomine.com/minesite>

bron 2 vrij naar: akrockefeller.com

Opgave 7

bron 1 bron: Grote Topografische Atlas van Nederland, deel 3, 1997

Opgave 8

bron 1 bron: Grote Topografische Atlas van Nederland, deel 4, 1997

bron 2 vrij naar: www.Venlo.nl/gemeente_en_beleid

bron 3 vrij naar: Gemeente Venlo - Q4, januari 2008